

SPORTIVE

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/sportive>

Orta Ergenlik Dönemindeki Bireylerin Boş Zaman Faaliyetlerine Katılımlarına Engel Olabilecek Unsurların Belirlenmesi

Lukman ÖNEN

Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğü , Konya/Turkey

Orijinal Makale

Gönderi Tarihi:08.06.2021

Kabul Tarihi:30.08.2021

Bu araştırmada, orta ergenlik dönemindeki bireylerin boş zaman faaliyetlerine katılımına engel olabilecek etkenlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya, liselerde öğrenim gören orta ergenlik dönemindeki 14-17 yaş arası 243'ü erkek, 210'u kadın toplamda 453 birey katılmıştır. Veri toplama aracı olarak Alexandris ve Carrol (1997) tarafından geliştirilen, Gürbüz ve diğerleri (2012) tarafından revize edilen 18 madde ve 6 alt boyuttan oluşan "Boş Zaman Engelleri" ölçeğinden faydalanılmıştır. Elde edilen veriler, SPSS 21 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmada verilerin yüzde ve frekans değerleri alındıktan sonra parametrik testlerden Bağımsız Örneklem T-Testi ve ANOVA testi uygulanmıştır. Anlam düzeyi olarak 0.05 değeri alınmıştır. Bu çalışmada elde edilen bulgu ve analizlere göre, orta ergenlik dönemindeki bireylerin rekreatif etkinliklere katılımını etkileyen faktörlerde yaş değişkenine göre istatistiksel yönden bir farklılığın olmadığı görülmektedir. "Cinsiyet" ve "Sınıf düzeyi" değişkenlerine bakıldığında ise "arkadaş eksikliği", "bilgi eksikliği", "tesis" ile "birey psikolojisi" alt boyutlarında istatistiksel yönden anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p<0.05$).

Keywords: Orta ergenlik, rekreasyon, boş zaman engelleri

Determination of Elements that May Prevent Middle Adolescents from Participating in Leisure Activities

In this study, it was aimed to examine the factors that may prevent individuals in mid-adolescence from participating in leisure activities. A total of 453 individuals, 243 males and 210 females, aged 14-17, in middle adolescence, studying at high schools, participated in the study. As a data collection tool, the "Leisure Time Barriers" scale consisting of 18 items and 6 sub-dimensions, developed by Alexandris and Carrol (1997) and revised by Gürbüz et al. The obtained data were analyzed using the SPSS 21 package program. After obtaining the percentage and frequency values of the data in the study, the Independent Sample T-Test and ANOVA test, which are parametric tests, were applied. A value of 0.05 was taken as the significance level. According to the findings and analyzes obtained in this study, it is seen that there is no statistical difference according to the age variable in the factors affecting the participation of individuals in the middle adolescence period in recreational activities. When the "Gender" and "Class Level" variables were examined, a statistically significant difference was found in the "lack of friends", "lack of knowledge", "facility" and "individual psychology" sub-dimensions ($p<0.05$).

Keywords: Mid- adolescence, recreation, leisure barrier

GİRİŞ

İnsanoğlu varoluşundan bu yana meşguliyet içerisindedir. Fizyolojik ihtiyaçlarını karşılamak için verdiği uğraş, iş hayatında yaşamış olduğu yoğunluk, bilgi birikimini artırma çabaları ve ebeveynlik gibi uğraşlar insan yaşamını monoton bir hale getirmektedir. Bu süreçler, kendine vakit ayırmadan tekdüze bir yaşam sürer hale gelmiş insanı makineleşmeye zorlamıştır. Nasıl makinelerin daha iyi verim vermesi için yağlanmaya ihtiyacı varsa bireyler içinde boş zamanlar öyledir. Yani, boş zaman bireylerin fiziksel ve zihinsel olarak yenilediği ve kendisine zaman ayırdığı çok önemli bir zaman dilimidir. Bireylerin, hayatın monotonluğundan ve karmaşasından uzaklaşmak için kendine zaman ayırması modern çağda boş zaman kavramının önemini gündeme getirmiştir.

Boş zaman; bireyin kendine ayırdığı vakitte kendi hür iradesi ile seçeceği bir faaliyetle uğraştığı zamandır (Bakır, 1990). Bulduğumuz zaman diliminde, tüm yaş grupları için değişik açılardan mühim olan boş zaman kavramının iyi değerlendirilmesi farklı bir deyişle verimli kullanılması kritik bir öneme sahiptir. Bireylerin zamanlarını olumlu, verimli ve etkin kullanabilmeleri yaşantılarına olumlu etki eden bir durumdur. İş ve sosyal yaşantılarında zaman planlamasını iyi yapması gereken bireylerde iş ve sosyal yaşantıları arasındaki dengesizlik birçok olumsuz sonuçlar doğurabilir. Bu yönde bireylerin iş ve sosyal yaşantılarında boş zamanlarını verimli değerlendirmeleri son derece mühimdir (Akkaşoğlu ve Akyol, 2020).

Rekreasyonu, 'Boş zamanı değerlendirme gayesiyle yapılan etkinliklerin bütünü' biçiminde ifade edebiliriz (Türkay vd., 2015). Rekreasyon, boş zamanda icra edilen, bireyin bedenini ve ruhunu tazeleyen, sosyal yönden onaylanmış, gönüllülük ilkesine bağlı aktiviteler bütünüdür (Orel ve Yavuz, 2003). Bireylerin boş vakitlerinde katıldıkları rekreasyon aktiviteleri yaşantılarına olumlu katkılar sağlamaktadır. Boş zaman faaliyetlerine katılım gösterme, bilhassa genç bireylerin sosyal ve bilişsel gelişimlerine katkı sağlayan bir husustur. Aynı zamanda bu etkinlikler, bireylerin fiziksel ve zihinsel gelişimlerine olumlu katkılar sağlamaktadır (Dinç vd., 2018). Diğer taraftan bu faaliyetler bazı zamanlarda katılım engelleri oluşturabilmektedir (Bulut ve Koçak, 2016). Özellikle ergenlik döneminde bulunan bireylerin eğitilmesi, fiziksel olarak geliştirilmesi ve de sağlıklı toplumların oluşması açısından fiziksel rekreatif aktiviteler hayati önem taşımaktadır (Uzun ve Boyalı, 2020).

Ergenlik; fizyolojik, psikolojik ve sosyal yönden olgunlaşmanın gerçekleştiği, çocukluktan yetişkinliğe geçiş sürecidir. Bu süreç, fizyolojik, psikolojik ve sosyal yönden değişimler ile ayırt edici özelliktedir (Parlaz vd., 2012). Dünya Sağlık Örgütü (WHO), "ergenliğin" bireyin hayatında sabit bir zaman diliminden ziyade bir evre olduğunu açıkça kabul etmektedir. WHO, ergenleri 10-19 yaş grubundaki bireyler olarak, orta ergenleri ise 14-17 yaş grubundaki bireyler olarak tanımlamaktadır

(WHO, 2021). Orta ergenlik dönemi; fiziksel değişimin yoğun olduğu, soyut düşünme döneminin başladığı, bugün ve gelecek arasında bağların kurulmaya başladığı çok önemli bir dönemdir (Yavaş, 2012). Bu dönemde bulunan bireylerin boş zaman faaliyetlerine katılım göstermeleri, sosyal, fiziksel ve zihinsel gelişimlerine olumlu katkılar sağlamaktadır (Dinç vd., 2018). Fiziksel rekreatif faaliyetler, orta ergenlik döneminde bulunan 14-17 yaş grubundaki bireylerin eğitilmesi, fiziksel olarak geliştirilmesi ve sağlıklı toplumların oluşması açısından oldukça önemli bir role sahiptir (Uzun ve Boyalı, 2020). Yapılan araştırmalarda, rekreatif faaliyet olarak fiziksel aktiviteleri seçen orta ergenlik dönemindeki bireylerin düzenli spor yapma alışkanlıklarının sağlıklı olmadığı görülmektedir. Bu yaş grubunda rekreatif faaliyetlere özellikle spora katılım oranlarının düşük olduğu bilinmektedir. Yaş ortalaması 15,34 olan 357 orta ergenlik dönemindeki bireylerde yapılan çalışmada, bu bireylerin sadece %49,7 sinin düzenli spor aktivitesine katıldığı görülmektedir (Akman vd., 2012). Dünya Sağlık Örgütü (WHO), çocuklar ve ergenler için fiziksel aktivite olarak, aile, okul ve toplum aktiviteleri bağlamında oyun, spor, ulaşım, ev işleri, beden eğitimi veya planlı egzersizi kabul edilebileceğini belirtmiştir (Uzun ve Boyalı, 2020). Bireyin sosyal, fiziksel, zihinsel ve duygusal gelişim aşamalarına olumlu etki eden bu tür faaliyetler bazı zamanlarda katılım engelleri de oluşturabilmektedir (Bulut ve Koçak, 2016).

Günümüzde yapılan birçok araştırmanın bulgularına göre, bireylerin boş zamanlarını genellikle pasif faaliyetlere katılım göstererek veya hiçbir faaliyete katılım göstermeyerek geçirdikleri görülmüştür (Temir ve Gürbüz, 2012). Bireylerin, boş zaman faaliyetlerine katılımlarına etki eden çeşitli etkenler bulunmaktadır. Bu etkenlerin boş zaman tercihleri üzerine etkileri de bireyden bireye farklılık sergilemektedir. Boş zaman engelleri, bireyin boş zaman faaliyetlerine katılımını engelleyen, ya da katılımıyla alakalı pozitif hisleri tüketen etkenlerin bütünü olarak ifade edilmektedir (Kaas, 2016). Yapılan bu araştırma, orta ergenlik dönemindeki öğrencilerin rekreatif faaliyetlere katılımlarında karşılaştıkları engelleri saptamaya yöneliktir. Bu çerçevede, orta ergenlik dönemindeki öğrencilerin rekreatif faaliyetlere katılımlarında karşılaştıkları engeller nelerdir? sorusuna yanıt aranılıp; bu engellerin bazı bağımsız değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı saptanmaya çalışılmıştır. Ayrıca ele alınan bağımsız değişkenlerin, bireylerin rekreatif faaliyetlerine katılımlarını etkileyip etkilemediğini inceleyen birçok bilimsel araştırmanın yanında bu araştırmanın da alan yazına katkı sağlaması beklenmektedir.

YÖNTEM

Bu çalışmada, betimsel araştırma yöntemlerinden tarama modeli uygulanmıştır. Araştırmanın bu kısmında, araştırma grubu, veri toplama araçları ve veri toplama analizi ile ilgili bilgiler yer almıştır.

Araştırma Yayın Etiği

Araştırma için, Necmettin Erbakan Üniversitesi Etik Kurulu'nun 16/04/2021 tarih ve 2021/290 sayılı kararı ile araştırmanın etik uygunluk onayı alınmıştır.

Araştırma Grubu

Araştırmaya, liselerde öğrenim gören ve uygun örnekleme modeli ile belirlenmiş orta ergenlik dönemindeki 14-17 yaş arası 243'ü erkek, 210'u kadın toplamda 453 öğrenci dahil edilmiştir. Gerekli yetkili mercilerden izin alındıktan sonra anket uygulamasına geçilmiştir. Anket öncesi, katılımcılara araştırmanın amacı ve içeriğiyle alakalı bilgiler verilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Covid-19 süreci nedeniyle veri toplama aracı olarak çevrim içi anket yönteminden faydalanılmıştır. Çalışmada faydalanılan veri toplama aracı 2 kısım olarak düzenlenmiştir. İlk kısımda, katılımcılarının demografik bilgilerini tanımlamaya dair sorular, ikinci kısımda ise Alexandris ve Carrol (1997) tarafından geliştirilen (Alexandris & Carroll, 1997), Gürbüz ve diğerleri (2020) tarafından revize edilen 18 madde ve 6 alt boyuttan oluşan "Boş Zaman Engelleri" ölçeği araştırmamızda kullanılmıştır (Gürbüz vd., 2020). Ölçek, bireyleri Boş Zaman Engellerini belirlemeye yönelik, [1] "zaman ve ilgi eksikliği", [2] "birey psikolojisi", [3] "bilgi eksikliği", [4] "ulaşım sorunu", [5] "tesis yetersizliği" ve [6] "arkadaş eksikliği" gibi 6 alt boyut ve ölçmeye yönelik 18 maddeden oluşmaktadır. Bireylerin Boş Zaman Engelleri, "Kesinlikle Önemsiz [1]", "Önemsiz [2]", "Önemli [3]", ve "Çok Önemli [4]" şeklinde 4'lü likert tipi ölçek üzerinde değerlendirilmektedir. Yapılan bu çalışmada elde edilen veriler üzerinde hesaplanan Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı tüm maddeler için = .793 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmaya, liselerde öğrenim gören orta ergenlik dönemindeki 14-17 yaş arası 243'ü erkek, 210'u bayan toplamda 453 birey katılmıştır. 453 adet çevrim içi ankette eksik veya hatalı veri tespit edilmemiştir. Toplamda 453 çevrim içi anket değerlendirmeye alınmıştır. Anketler IBM SPSS 21 istatistik programına aktarılıp gerekli kodlamalar yapılmıştır. Elde edilen verilerin analizinden önce ilk olarak verilerin normal dağılıma uygunluğu incelenmiş, diğer bir deyişle verilerin parametrik koşulları sağlayıp sağlamadığı incelenmiştir. Normal dağılıma uygunluk, skewness-kurtosis değerlerine bakılarak değerlendirilmiştir. Çarpıklık değerinin ± 2 aralığında olması (George & Mallery, 2010), basıklık değerinin ise ± 2 (George & Mallery, 2010) değerinden daha küçük olması normal dağılım koşullarını sağlaması yönünden yeterli görülmektedir. Skewness-kurtosis değerleri normal dağılım varsayımının karşılanması için yeterli puan aralığındadır. Bu nedenle çalışmanın

farklılık testlerinde parametrik test teknikleri kullanılmıştır. İki bağımsız değişken için T testi, ikiden fazla bağımsız değişken için ise tek yönlü varyans analizi (Anova) testi uygulanmıştır. Anova'da çoklu karşılaştırmalar için post hoc testlerinden scheffe testi uygulanmıştır. Ölçeğin güvenilirlik sonuçları cronbach alpha ile değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Katılımcıların demografik özelliklerinin yer aldığı Tablo 1’de araştırmaya dahil olan orta ergenlik dönemindeki öğrencilerin sınıf düzeyi, cinsiyet ve yaş değişkenleri ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Tablo 1: Demografik Özellikler

Cinsiyet	n	%
Kadın	210	46,4
Erkek	243	53,6
Toplam	453	100
Yaş	n	%
14	82	18,1
15	131	28,9
16	116	25,6
17	124	27,4
Toplam	453	100
Sınıf_Düzeğiniz	n	%
9. Sınıf	204	45,0
10. Sınıf	113	24,9
11. Sınıf	95	21,0
12. Sınıf	41	9,1
Toplam	453	100

Araştırmaya katılan katılımcıların demografik özellikleri Tablo 1’de gösterilmiştir. Bu verilere göre araştırmaya katılan katılımcıların %46,4’ünün kadın, %53,6’sının ise orta ergenlik dönemindeki erkek katılımcılardan oluştuğu görülmektedir. Aynı zamanda araştırmaya dahil olan toplam 453 öğrencinin %46,4’ü eğitimlerini 9. sınıfta, %24,9’u 10. sınıfta, %21’i 11.sınıfta, %9,1’i ise 12. sınıfta sürdürmektedirler. Bu öğrencilerin %100’ü devlet okullarında eğitimlerini sürdürmektedir.

Tablo 2. Araştırma Değişkenlerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistik Değerleri

Değişkenler	n	x	s.s.	Skewness	Kurtosis
Cinsiyetiniz	453	1,54	,499	-,147	-1,987
Yaşınız	453	2,62	1,071	-,093	-1,253
Sınıf Düzeyiniz	453	1,94	1,010	,650	-,832

Tablo 2`de normallik dağılımı sonuçlarına ilişkin sonuçlara yer verilmiştir. Yapılan normal testinde verilerin normal dağılım göstermediği tespit edilmiştir. Ancak çarpıklık ve basıklık değerlerinin -2 ile +2 arası değerler alması verilerin normal dağılım şartlarını sağladığını göstermektedir (George & Mallery, 2010).

Tablo 3. Araştırmada Serbest Zaman Engellerinin Cinsiyet Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Alt Faktörler	Cinsiyet	n	x	ss	t	p
Ölçek Toplam	Kadın	210	2,9794	,33728	3,436	,001
	Erkek	243	2,8578	,41531		
Birey psikolojisi	Kadın	210	2,8873	,50146	2,297	,020
	Erkek	243	2,7668	,60038		
Bilgi eksikliği	Kadın	210	3,2365	,58752	2,594	,010
	Erkek	243	3,0878	,63171		
Tesis	Kadın	210	3,1111	,58905	2,120	,035
	Erkek	243	2,9877	,64235		
Arkadaş eksikliği	Kadın	210	2,7905	,71105	2,837	,005
	Erkek	243	2,5981	,72718		
Zaman	Kadın	210	3,0587	,56501	1,632	,103
	Erkek	243	2,9684	,60561		
İlgi eksikliği	Kadın	210	2,7921	,59113	,951	,342
	Erkek	243	2,7380	,61392		

Tablo 3`e göre araştırma ölçeği ve alt faktörlerinin cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılması sonucunda anlamlı farklılıklara rastlanmıştır ($p < 0,05$). Boş zaman engelleri ölçeği alt boyutlarının cinsiyet değişkenine göre analiz sonuçları incelendiğinde, “arkadaş eksikliği” ($t = 2,837; p < 0,05$), “tesis” ($t = 2,120; p < 0,05$), “bilgi eksikliği” ($t = 2,594; p < 0,05$) ve “birey psikolojisi” ($t = 2,297; p < 0,05$), alt boyutlarında cinsiyete göre anlamlı farklılıklara rastlanmıştır. Öte yandan “zaman” ($t = 1,632; p > 0,05$) ve “ilgi eksikliği” ($t = ,951; p > 0,05$) alt boyutlarında cinsiyete göre anlamlı farklılıklar olmadığı görülmüştür.

Tablo 4. Araştırmada Serbest Zaman Engellerinin Yaş Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Alt Faktörler	Yaş	n	x	ss	t	p
Ölçek Toplam	14	14	82	2,9404	1,207	,307
	15	15	131	2,9529		
	16	16	116	2,8669		
	17	17	124	2,9001		
	Total	Total	453	2,9142		
Birey psikolojisi	14	14	82	2,8049	1,752	,156
	15	15	131	2,9059		
	16	16	116	2,8218		
	17	17	124	2,7473		
	Total	Total	453	2,8227		
Bilgi eksikliği	14	14	82	3,2154	,725	,538

	15	15	131	3,1908		
	16	16	116	3,1063		
	17	17	124	3,1290		
	Total	Total	453	3,1567		
Tesis	14	14	82	3,0854	1,253	,290
	15	15	131	3,0967		
	16	16	116	2,9540		
	17	17	124	3,0484		
	Total	Total	453	3,0449		
Arkadaş eksikliği	14	14	82	2,7398	,239	,869
	15	15	131	2,6972		
	16	16	116	2,6580		
	17	17	124	2,6694		
	Total	Total	453	2,6873		
Zaman	14	14	82	2,9959	,782	,504
	15	15	131	3,0382		
	16	16	116	2,9454		
	17	17	124	3,0511		
	Total	Total	453	3,0103		
İlgi eksikliği	14	14	82	2,8008	,432	,730
	15	15	131	2,7888		
	16	16	116	2,7155		
	17	17	124	2,7554		
	Total	Total	453	2,7631		

Tablo 4'e göre yaş durumları açısından serbest zaman engellerinin alt boyutlar arası karşılaştırılması sonucunda anlamlı farklılıklar görülmemiştir. ($p>0,05$).

Tablo 5. Araştırmada Serbest Zaman Engellerinin Sınıf Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Alt Faktörler	Sınıf	n	x	ss	t	p	A.f
Ölçek Toplam	9.Sınıf	204	2,9393	,36040	1,675	,172	
	10.Sınıf	113	2,8677	,35660			
	11.Sınıf	95	2,8807	,44951			
	12.Sınıf	41	2,9946	,41328			
	Total	453	2,9142	,38552			
Birey psikolojisi	9.Sınıf	204	2,8252	,58483	1,316	,268	
	10.Sınıf	113	2,8968	,53281			
	11.Sınıf	95	2,7474	,49755			
	12.Sınıf	41	2,7805	,62632			
	Total	453	2,8227	,55935			
Bilgi eksikliği	9.Sınıf	204	3,1912	,61450	1,171	,320	
	10.Sınıf	113	3,1150	,55950			
	11.Sınıf	95	3,0877	,72152			
	12.Sınıf	41	3,2602	,48023			
	Total	453	3,1567	,61545			

Tesis	9.Sınıf	204	3,1111	,55823	3,432	,017	2-3
	10.Sınıf	113	2,9204	,66409			
	11.Sınıf	95	2,9860	,67707			
	12.Sınıf	41	3,1951	,60081			
	Total	453	3,0449	,62060			
Arkadaş eksikliği	9.Sınıf	204	2,7222	,68222	1,145	,330	
	10.Sınıf	113	2,5870	,71029			
	11.Sınıf	95	2,6877	,75137			
	12.Sınıf	41	2,7886	,89367			
	Total	453	2,6873	,72534			
Zaman	9.Sınıf	204	3,0016	,57924	1,010	,388	
	10.Sınıf	113	2,9705	,60677			
	11.Sınıf	95	3,0140	,58126			
	12.Sınıf	41	3,1545	,59674			
	Total	453	3,0103	,58823			
İlgi eksikliği	9.Sınıf	204	2,7843	,60674	,329	,804	
	10.Sınıf	113	2,7168	,55317			
	11.Sınıf	95	2,7614	,61437			
	12.Sınıf	41	2,7886	,70220			
	Total	453	2,7631	,60340			

Tablo 5'e göre boş zaman engelleri ölçeği alt boyutlarının sınıf değişkenine göre analiz sonuçları incelendiğinde, "tesis" ($t= 3,432$; $p<0.05$) alt boyutunda sınıf değişkenine göre 10 ve 11. Sınıf öğrencileri arasında anlamlı farklılığa rastlanmıştır. Diğer alt boyutlarda ise anlamlı farklılıklara rastlanılmamıştır.

Tablo 6. Ölçeğe Ait Güvenilirlik Değerleri

Ölçek ve Alt Boyutları	item	Cronbach Alpha
Ölçek Toplam	18	,793
Birey psikolojisi	3	,531
Bilgi eksikliği	3	,618
Tesis	3	,748
Arkadaş eksikliği	3	,729
Zaman	3	,552
İlgi eksikliği	3	,536

Tablo 6'da araştırmaya ilişkin güvenilirlik değerleri, ,531 ile ,793 arasında değişkenlik göstermektedir. Ölçek toplamında güvenilir bir değer aldığı söylenebilir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışmada, orta ergenlik dönemindeki bireylerin rekreasyonel etkinliklere katılımında oluşacak engellerin bazı bağımsız değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığı saptanmaya çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda orta ergenlik dönemindeki bireylerin boş zaman engelleri alt boyutlarına göre sınıf düzeyi, cinsiyet ve yaş değişkenleri açısından farklılık olup olmadığına bakılmış ve bu farklılıkların hangi nedenden kaynaklandığı incelenmiştir.

Yapılan analizler sonucunda serbest zaman engelleri ölçeği 6 alt boyut ([1] “zaman ve ilgi eksikliği”, [2] “birey psikolojisi”, [3] “bilgi eksikliği”, [4] “ulaşım sorunu”, [5] “tesis yetersizliği” ve [6] “arkadaş eksikliği”) altında toplanmış ve demografik bilgiler arasındaki ilişkiler değerlendirilmiştir.

Orta ergenlik dönemindeki bireylerin rekreasyonel aktivitelere katılımına engel olan alt faktörlere ilişkin tutumlarının cinsiyet değişkenine göre yapılan t-testi sonuçlarına göre “arkadaş eksikliği” ($t=2,837; p<0.05$), “tesis” ($t= 2,120; p<0.05$), “bilgi eksikliği” ($t= 2,594; p<0.05$) ve “birey psikolojisi” ($t=2,297; p<0.05$), alt boyutlarında cinsiyete göre anlamlı farklılıklar görülmüştür. T-testi sonuçlarına göre, “arkadaş eksikliği”, “tesis”, “bilgi eksikliği” ve “birey psikolojisi” alt boyutlarının kadın öğrencilerden kaynaklandığını göstermektedir. Bu çalışmaya benzer yapılmış çalışmalarda cinsiyetin boş zaman etkinliklerine katılımında anlamlı bir etkisi olduğu ve kadınların erkeklere oranla daha fazla engelle yüzleştiği sonucuna varılmıştır (Akt Ayhan, 2017; Jackson ve Henderson, 1995; Shaw, 1994). “Üniversite Öğrencilerinin Sportif ve Sportif Olmayan Rekreatif Etkinliklere Katılmalarına Engel Olabilecek Unsurların İncelenmesi” adlı yapılan çalışmada katılımcıların boş zaman engellerinin cinsiyetlere göre “bilgi eksikliği” ve “arkadaş eksikliği” alt boyutlarında anlamlı farklılıklar gösterdiği saptanmıştır (Ekinci vd., 2014). Öte yandan kamu personelleri üzerine yapılan bir çalışmada (Pala ve Dinç, 2013); üniversite öğrencileri üzerine yapılan bir çalışmada (Emir vd., 2012); gençler üzerine yapılan bir çalışmada (Özşaker, 2012); üniversite öğrencileri üzerine yapılan bir çalışmada (Demirel ve Demirel, 2009); cinsiyete göre “birey psikolojisi”, “bilgi eksikliği”, ve “tesis yetersizliği” alt boyutlarında anlamlı farklılıklar olduğu yönünde benzerlikler görülmüştür ($p<0.05$).

Orta ergenlik dönemindeki bireylerin yaş değişkeni ile boş zaman engelleri düzeyleri arasında istatistiki yönden anlamlı bir farklılığın olup olmadığını incelemek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi uygulandı. Yapılan analizlere bakıldığında, yaş değişkeni ile serbest zaman engellerinin karşılaştırılması neticesinde istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar görülmemiştir. ($p>0,05$). İlgili literatür incelendiğinde, istatistiki yönden anlamlı farklılıklar görülmüş olup elde edilen sonuçlar bu çalışma bulgularına tezatlık göstermektedir. Paksoy ve diğerlerine (2016) göre, farklı yaş aralığındaki öğrenciler ile serbest zaman engelleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur (Paksoy vd., 2016). Yapılan bir diğer çalışmada ise yaş değişkeni ile boş zaman engelleri alt boyutlarında anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür (Pala ve Dinç, 2013). Bulunan sonuçlar bu araştırmanın bulguları ile örtüşmemektedir. Bu duruma, araştırma grubunun bulunduğu konum ile sahip olduğu kültürel farklılıkların sebep olduğu düşünülmektedir.

Orta ergenlik dönemindeki bireylerin sınıf değişkeni ile boş zaman engelleri düzeyleri arasında istatistiksel yönden anlamlı bir fark olup olmadığını incelemek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi uygulandı. Boş zaman engelleri ölçeği

alt boyutlarının sınıf değişkenine göre analiz sonuçları incelendiğinde, “Tesis” ($t=3,432$; $p<0.05$) alt boyutunda sınıf değişkenine göre 10 ve 11. Sınıf öğrencileri arasında anlamlı farklılığa rastlanmıştır. Diğer alt boyutlarda ise istatistiksel yönden anlamlı farklılıklara rastlanılmamıştır. Bu çalışmaya benzer olarak, lise öğrencileri üzerine yapılan bir çalışmada (Çavdar ve Yıldız, 2020), sınıf düzeyi ile “Tesis” ve “Arkadaş eksikliği” alt boyutlarında anlamlı farklılıklara ulaşıldığı saptanmış olup çalışmada elde edilen bulguları doğrular niteliktedir.

Bu çalışma neticesinde, orta ergenlik düzeyindeki bireylerin cinsiyet, ve sınıf düzeyleri arasında istatistiksel yönden anlamlı farklılıklar bulunurken; yaş düzeyleri arasında istatistiksel yönden anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Literatürde yer alan çalışmalar değerlendirildiğinde, kadınların erkeklere oranla daha fazla engellerle karşılaştığı, tesislerin yetersiz kaldığı, arkadaş eksikliği ile ilgi ve bilgi eksikliğinin ön planda olduğu ortaya çıkmıştır.

Bu çalışma, katılımcılarının sadece orta ergenlik düzeyindeki bireyler olmasından dolayı sınırlıdır. Bu sebeple yapılacak olan yeni çalışmaların daha geniş kapsamlı ve farklı gruplar üzerine yapılması yararlı olacaktır. Orta ergenlik dönemi bireyleri önündeki engelleri kaldırabilmek amacıyla; il milli eğitim müdürlüğü, yerel yönetimler, okullar, gençlik ve spor il müdürlüğü ve gençlik üzerine çalışan sivil toplum kuruluşları gibi kurum ve kuruluşlar ile ortak stratejiler geliştirilebilir ve bu işbirliği dahilinde tüm ergenlik dönemi bireylerinin ilgisini çekecek şekilde daha kapsamlı kültürel, sosyal ve sportif serbest zaman faaliyetleri düzenlenebilir.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı: Araştırma Dizaynı- Lukman ÖNEN; İstatistik analiz- Lukman ÖNEN; Makalenin hazırlanması- Lukman ÖNEN; Verilerin Toplanması- Lukman ÖNEN tarafından gerçekleştirilmiştir.

Çıkar Çatışması: Çalışma kapsamında herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Etik Kurul İzni ile ilgili Bilgiler

Kurul Adı: Necmettin Erbakan Üniversitesi Etik Kurulu

Tarih: 16/04/2021

Sayı/Karar No: 2021/248

KAYNAKLAR

- Akçan Parlaz, E., Tekgül, N., Karademirci, E., & Öngel, K. (2012). Ergenlik Dönemi: Fiziksel büyüme, psikolojik ve sosyal gelişim süreci. *Turkish Family Physician*, 3(4), 10–16.
- Akkaşoğlu, S., & Akyol, C. (2020). Gençlerin boş zamanlarında rekreasyon faaliyetlerine katılım engelleri üzerine bir araştırma (a research on the obstacles for participations in recreation activities of youth in leisure time). *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 8(3), 2072–2089. <https://doi.org/10.21325/jotags.2020.649>
- Akman, M., Tüzün, S., & Ünalın, P. (2012). Adölesanlarda sağlıklı beslenme ve fiziksel aktivite

- Önen L. (2021) Orta Ergenlik Dönemindeki Bireylerin Boş Zaman Faaliyetlerine Katılımlarına Engel Olabilecek Unsurların Belirlenmesi. *SPORTIVE*, 4(2). 46-56
- durumu. *Nobel Medicus Journal*, 8(1), 24–29.
- Alexandris, K., & Carroll, B. (1997). Demographic differences in the perception of constraints on recreational sport participation: Results from a study in Greece. *Leisure Studies*, 16(2), 107–125.
- Ayhan, C. (2017). *Aktif sporcuların rekreatif etkinliklere katılımlarına engel oluşturabilecek faktörlerin yaşam tatmini ve yaşam kalitesi üzerine etkisi*. [Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü].
- Bakır, M. (1990). Rekreasyon ve turizm ilişkisinin turizm politikalarının oluşturulmasındaki önemi. [Yayımlanmamış doktora tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü].
- Bulut, M., & Koçak, F. (2016). Hazırlık öğrenimi gören kadın üniversite öğrencilerinin rekreatif etkinliklere katılmalarını engelleyen faktörlerin belirlenmesi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 61–71. <https://doi.org/10.17155/spd.85530>
- Çavdar, Ç., & Yıldız, M. (2020). Lise öğrencilerinin rekreasyonel faaliyetlere eğilimleri ve katılımlarına engel olan faktörler. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 14(3), 437–449. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1061420>
- Demirel, M., & Demirel, D. H. (2009). Üniversite öğrencilerinin rekreasyonel etkinliklere katılımlarında engel oluşturabilecek faktörlerin belirlenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 838–846.
- Dinç, N., Güzel, P., & Özbey, S. (2018). Rekreasyonel fiziksel aktiviteler ile yaşam kalitesi arasındaki ilişki. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 5(4), 181–186.
- Ekinci, N. E., Kalkavan, A., Gündüz, B., & Üstün, Ü. D. (2014). Üniversite öğrencilerinin sportif ve sportif olmayan rekreatif etkinliklere katılmalarına engel olabilecek unsurların incelenmesi. *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1–13.
- Emir, E., Öncü, E., & Gürbüz, B. (2012). Rekreatif etkinliklere katılımın önündeki engellerin belirlenmesi: Üniversite öğrencileri örneği. *Journal of Human Sciences*, 14(4), 2012.
- George, D., & Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference*, 17.0 update (10a ed.).
- Gürbüz, B., Öncü, E., & Emir, E. (2020). Boş Zaman Engelleri Ölçeği: Kısa Formunun Yapı Geçerliliğinin Test Edilmesi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 11(2), 120–131. <https://doi.org/10.17155/omuspd.602660>
- Dünya Sağlık Örgütü (WHO), Orientation programme on adolescent health for health-care providers. https://www.who.int/maternal_child_adolescent/documents/pdfs/9241591269_op_handout.pdf (erişim: 10/07/2021).
- Kaas, E. T. (2016). Üniversite öğrencilerinde serbest zaman engelleriyle baş etme, yaşam tatmini ve vücut algısının incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 10–19.
- Orel, F., & Yavuz, C. M. (2003). Rekreasyonel turizmde müşteri potansiyelinin belirlenmesine yönelik bir pilot çalışma. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(11), 61–76. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/cusosbil/article/view/5000000965>
- Özşaker, M. (2012). Gençlerin serbest zaman aktivitelerine katılmama nedenleri üzerine bir inceleme. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 14(1), 126–131.
- Paksoy, M., Çalik, F., Yaşartürk, F., & Çimen, K. (2016). Abdullah Gül Üniversitesi öğrencilerinin rekreasyon etkinliklerine katılımını etkileyen faktörler. *International Journal of Sport Culture and Science*, 4(1), 39–50.
- Pala, F., & Dinç, S. C. (2013). Kamu kurumlarında görev yapan personelin serbest zaman etkinliklerine katılımını engelleyen faktörlerin belirlenmesi. *2. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi, Aydın*, 632–637.
- Temir, Ö., & Gürbüz, B. (2012). Rekreasyonel aktivitelere katılımın önündeki engellerin incelenmesi. *1. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi, Antalya*, 1040-1045.
- Türkay, O., Korkutata, A., Şengül, S., & Solmaz, S. A. (2015). Animasyon hizmetlerinin rekabet gücüne katkısı: Otel işletmelerinde katılımcı ve pazar yönlü örgüt kültürünün etkileri bağlamında bir araştırma. *Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 6(12), 79–102.
- Uzun, A., & Boyalı, E. (2020). *Ergenlik Dönemleri ve Spor, İçinde Çocuk ve Egzersiz* (1. ed., ss. 123-141), Ankara: Gece Kitaplığı
- Yavaş, C. Ö. G. (2012). Orta ve geç ergenlik dönemindeki ergenlerde tutum ve davranış farklılıkları. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 113-138. https://doi.org/10.1501/sbder_0000000048